

แผนการใช้ที่ดิน

ระดับตำบล

ตำบลโพนยาง

อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต4

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคมการสร้างที่ยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-6
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	9-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดศรีสะเกษ	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนเกษตรกร ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2566	2-11
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2565	2-12
3-1	สมบัติดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-4
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	6-5
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	2-9
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	4-5
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนาภูมิภาค แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

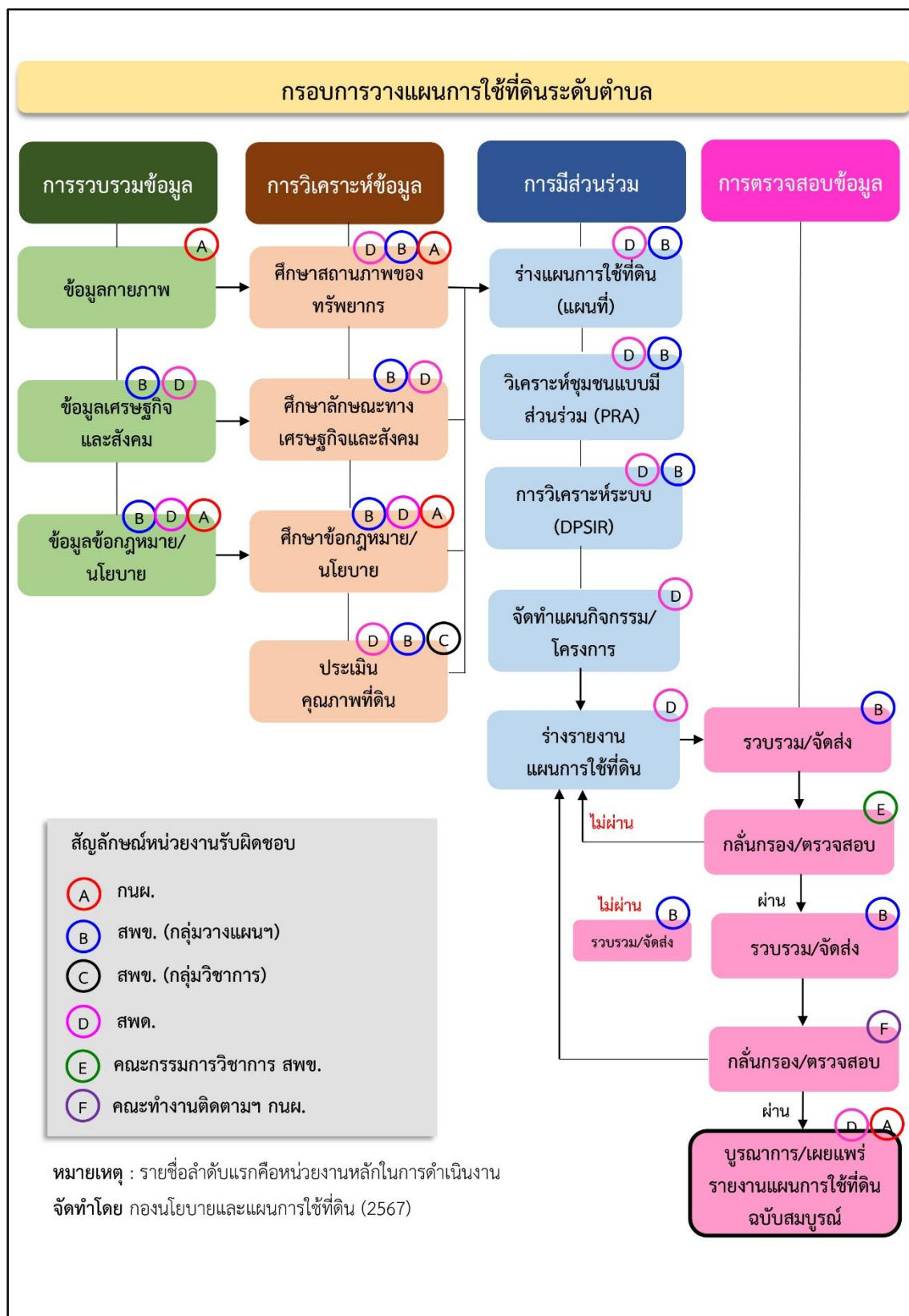

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ตำบลโพนยางน่าอยู่ ควบคู่คุณธรรม นำการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ กีฬาเด่น มุ่งเน้นการศึกษา พัฒนารายได้ให้มั่นคง อยู่บนรากฐานเศรษฐกิจพอเพียง” (องค์การบริหารส่วนตำบลโพนยาง, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

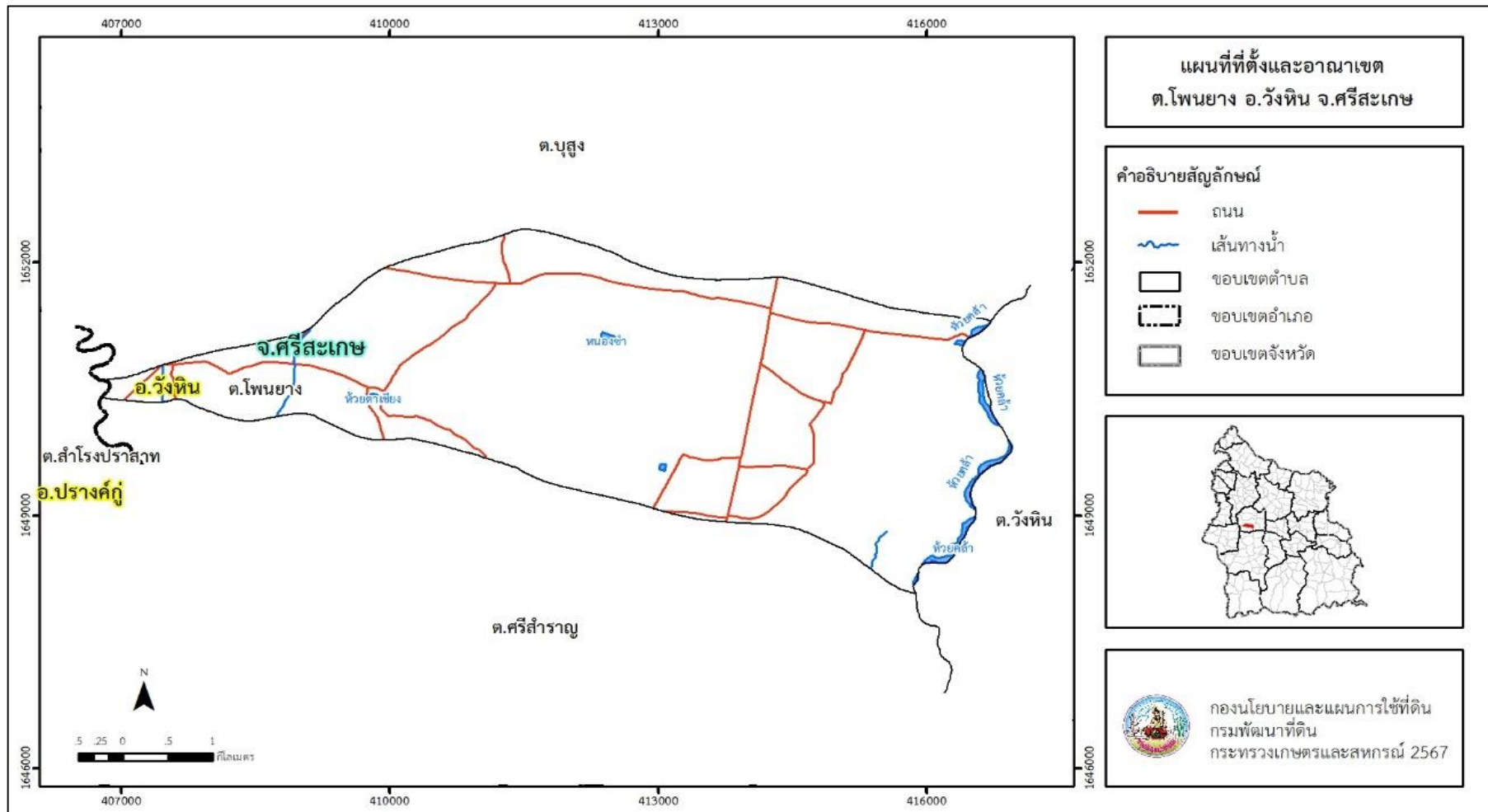
ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอวังหิน มีพื้นที่ประมาณ

21.83 ตารางกิโลเมตร หรือ 13,646 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบุสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลศรีสำราญ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลวังหิน อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลสำโรงปราสาท อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโปนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโพนยาง	หมู่ที่ 7 บ้านโพนยาง
หมู่ที่ 2 บ้านเห็นอัม	หมู่ที่ 8 บ้านป่าชาติ
หมู่ที่ 3 บ้านหนองคู	หมู่ที่ 9 บ้านโพนเพ็ก
หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งน้อย	หมู่ที่ 10 บ้านเห็นอัม
หมู่ที่ 5 บ้านหนองตาเซียง	หมู่ที่ 11 บ้านหนองคูเหนือ
หมู่ที่ 6 บ้านหนองแคน	หมู่ที่ 12 บ้านป่าชาติ

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยคล้า ห้วยตาเซียง ห้วยสำราญ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,477.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 114 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 303.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

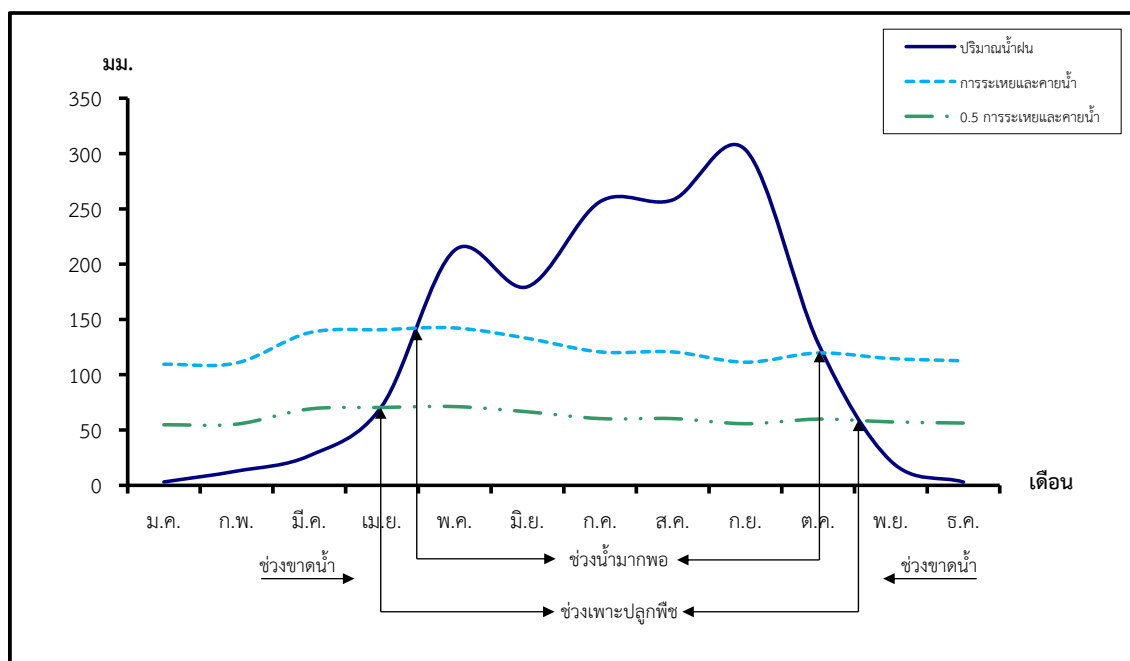
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.1	31.1	24.0	68.0	3.0	0.9	109.4	3.0
ก.พ.	19.8	33.5	26.1	66.0	12.8	2.0	110.6	12.5
มี.ค.	22.9	35.7	28.6	66.0	26.7	4.2	138.0	25.6
เม.ย.	24.8	36.4	29.8	69.0	71.7	7.0	140.7	63.5
พ.ค.	25.5	35.0	29.4	76.0	212.6	14.4	142.3	140.3
มิ.ย.	25.6	34.1	29.1	78.0	179.5	14.7	132.9	127.9
ก.ค.	25.1	32.8	28.4	81.0	256.5	17.8	120.6	150.7
ส.ค.	25.1	32.4	28.1	83.0	258.1	19.3	120.6	150.8
ก.ย.	24.7	31.9	27.7	85.0	303.5	19.3	111.3	155.3
ต.ค.	23.8	31.6	27.2	80.0	128.5	10.5	119.7	102.1
พ.ย.	22.0	31.8	26.4	73.0	21.9	3.1	114.6	21.1
ธ.ค.	19.1	30.6	24.4	69.0	2.9	0.8	112.5	2.9
เฉลี่ย	23.0	33.1	27.4	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,477.7	114.0	1,473.1	955.7

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือร้อยละ 6.69 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

2.5.2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 12,366 ไร่ หรือร้อยละ 90.61 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 10,394 ไร่ หรือร้อยละ 76.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+มันสำปะหลัง และนาข้าว+ข้าวโพด

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 781 ไร่ หรือร้อยละ 5.72 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย เป็นต้น

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,132 ไร่ หรือร้อยละ 8.29 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส และปาล์มน้ำมัน

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ กล้วย มะม่วงหิมพานต์ และไม้ผลผสม

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

7) พืชไร่ เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

2.5.3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 288 ไร่ หรือร้อยละ 2.11 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน เป็นต้น

2.5.6) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือร้อยละ 0.56 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่ สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และพืชรุกราน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

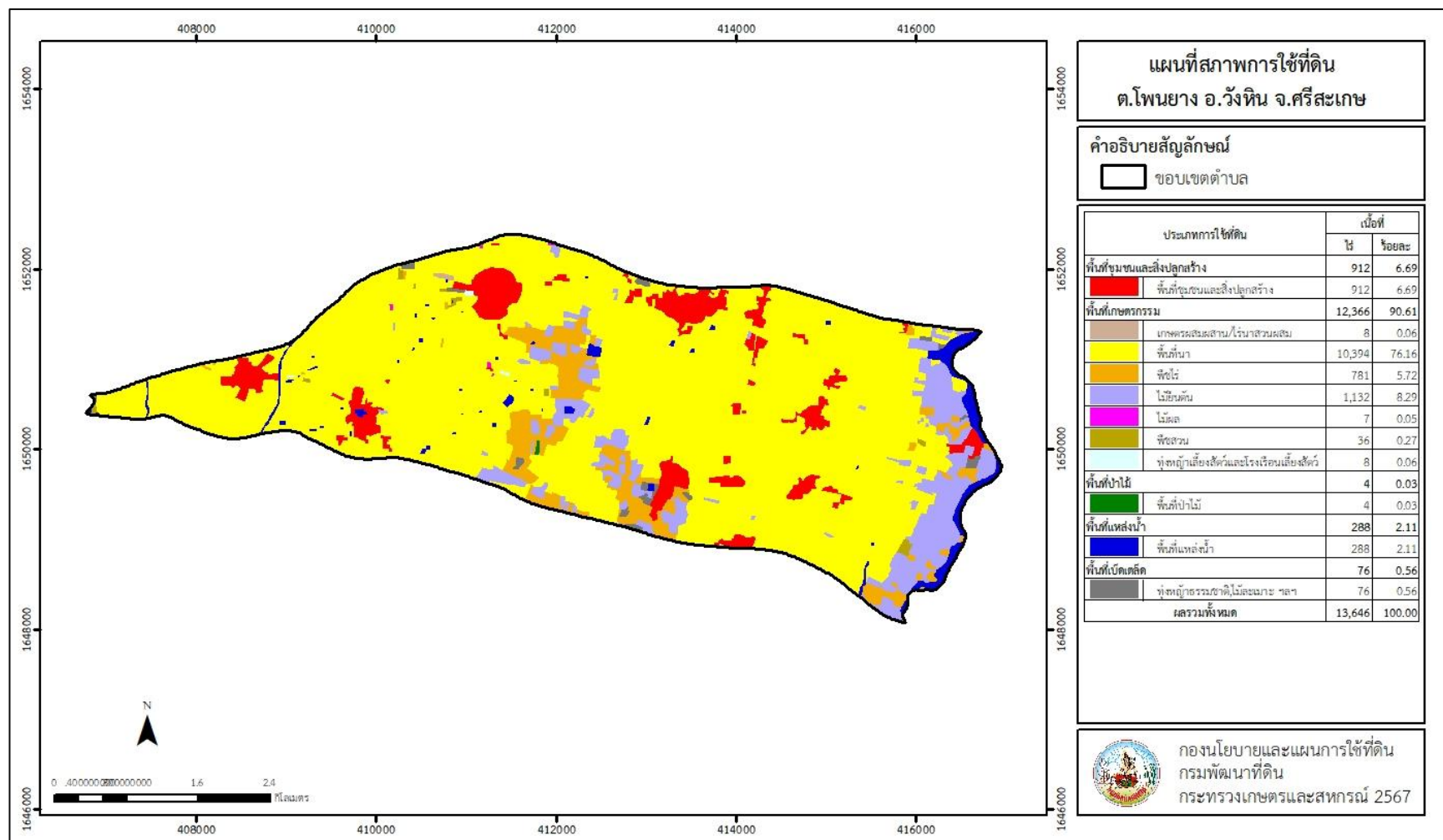
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	912	6.69
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	862	6.32
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	36	0.26
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	5	0.04
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	8	0.06
U605	สถานีบริการน้ำมัน	1	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	12,366	90.61
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	8	0.06
A101	นาข้าว	10,352	75.86
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	2	0.01
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	40	0.29
A202	ข้าวโพด	7	0.05
A203	อ้อย	7	0.05
A204	มันสำปะหลัง	761	5.58
A229	พริก	6	0.04
A302	ยางพารา	1,028	7.53
A303	ปาล์มน้ำมัน	8	0.06
A304	ยูคาลิปตัส	96	0.70
A401	ไม้ผลผสม	1	0.01
A408	มะม่วงหิมพานต์	2	0.01
A411	กล้วย	4	0.03
A502	พืชผัก	36	0.27
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	5	0.04
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	3	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	4	0.03
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	4	0.03
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	76	0.56
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	5	0.04
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	71	0.52

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	288	2.11
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	166	1.22
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	8	0.06
W201	อ่างเก็บน้ำ	25	0.18
W202	บ่อน้ำในไร่นา	60	0.44
W203	คลองชลประทาน	29	0.21
ผลรวมทั้งหมด		13,646	100.00

ที่มา: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโปนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลโพนยาง มีประชากรรวม 5,749 คน แยกเป็นชาย 2,860 คน เป็นหญิง 2,889 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 263 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,449 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,045 ครัวเรือน หรือร้อยละ 72.12 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 404 ครัวเรือน หรือร้อยละ 27.88 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลโพนยาง	1,449	2,860	2,889	5,749
หมู่ที่ 1 โพนยาง	256	301	303	604
หมู่ที่ 2 เห็นอัม	201	425	450	875
หมู่ที่ 3 หนองคู	70	147	173	320
หมู่ที่ 4 หุ่น้อย	87	199	190	389
หมู่ที่ 5 หนองตาเซียง	129	270	277	547
หมู่ที่ 6 หนองแคน	121	234	248	482
หมู่ที่ 7 โพนยาง	165	409	355	764
หมู่ที่ 8 ป่าชาติ	56	125	106	231
หมู่ที่ 9 โพนเพ็ก	92	211	203	414
หมู่ที่ 10 เห็นอัม	154	290	294	584
หมู่ที่ 11 หนองคูเหนือ	72	160	185	345
หมู่ที่ 12 ป่าชาติ	46	89	105	194

ที่มา : กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,449	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,045	72.12
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	404	27.88

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 13,646 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,449 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 9.42 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 12,366 ไร่ หรือร้อยละ 90.61 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.83 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,045 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ของกรมพัฒนาชุมชนปี2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 187,901.71 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 51,037.60 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 103,301.08 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 28,058.50 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 84,600.63 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 22,979.10 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโปนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลโปนยาง	75,651.19	47,109.81	22,689.80	42,450.92	187,901.71	51,037.60	103,301.08	28,058.50
หมู่ที่ 1 โปนยาง	57,031.25	58,020.83	19,968.75	57,968.75	192,989.58	45,077.86	59,729.17	13,951.34
หมู่ที่ 2 เห็นอัม	37,428.57	51,363.64	12,954.55	51,558.44	153,305.19	43,964.62	59,428.57	17,042.83
หมู่ที่ 3 หนองคู	59,519.23	35,615.38	7,769.23	30,330.77	133,234.62	42,766.67	31,367.31	10,068.52
หมู่ที่ 4 ทุ่งน้อย	73,562.50	65,625.00	18,125.00	54,843.75	212,156.25	41,778.46	56,218.75	11,070.77
หมู่ที่ 5 หนองตาเซียง	51,750.00	49,000.00	13,000.00	49,375.00	163,125.00	44,845.36	55,375.00	15,223.37
หมู่ที่ 6 หนองแคน	72,731.96	34,948.45	4,670.10	26,958.76	139,309.28	42,627.76	15,793.81	4,832.81
หมู่ที่ 7 โปนยาง	87,617.05	49,670.54	41,542.64	46,480.62	225,310.85	58,363.65	188,682.95	48,875.70
หมู่ที่ 8 ป่าชาติ	86,304.29	51,112.17	30,850.00	29,616.67	197,883.12	61,563.64	170,207.38	52,953.41
หมู่ที่ 9 โปนเพ็ก	99,945.23	45,166.67	28,909.09	24,424.24	198,445.23	53,458.71	156,889.41	42,264.09
หมู่ที่ 10 เห็นอัม	72,085.85	42,433.02	39,321.70	44,856.60	198,697.17	64,409.48	161,379.25	52,312.54
หมู่ที่ 11 หนองคูเหนือ	156,042.59	27,259.26	26,833.33	26,666.67	236,801.85	56,832.44	191,106.48	45,865.56
หมู่ที่ 12 ป่าชาติ	157,750.00	45,512.50	27,180.00	34,950.00	265,392.50	78,634.81	147,212.50	43,618.52

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 811 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 2,502 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 11,144 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลโพนยาง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,477.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลโพนยาง มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองขำ ห้วยคล้า ห้วยตาเชียง และห้วยสำราญ

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลโพนยาง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 9 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-col-sIA ดินหนองบุญนาที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,510 ไร่ หรือร้อยละ 40.38 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,238 ไร่ หรือร้อยละ 23.73 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-Re-pic,col-sIA หน่วยเชิงซ้อนของดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ และดินร่อยเอ็ดที่มีศิลาแลงอ่อนและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,870 ไร่ หรือร้อยละ 28.36 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน/พื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Chp-sIA/Ka-sicIA หน่วยดินสัมพันธ์ของชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และชุดดินกันทรวิชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,000 ไร่ หรือร้อยละ 7.33 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

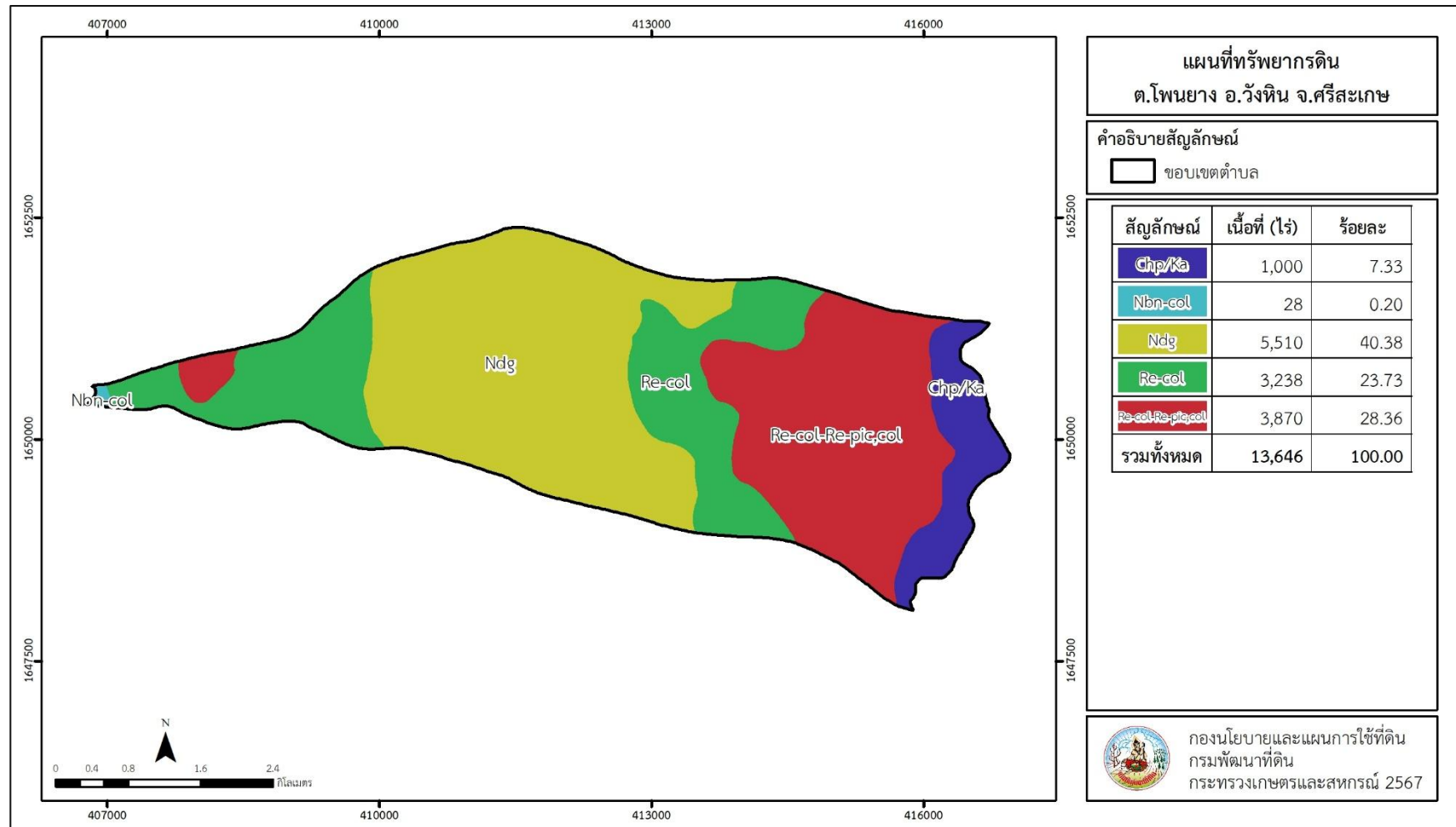

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Chp-sIA/Ka-sicIA	0-2	>150	ดีปานกลาง/ ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10/>20	<35/35-75	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	1,000	7.33
Nbn-col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	28	0.20
Ndg-sIB	2-5	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	5,510	40.38
Re-col- Re-pic,col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	3,870	28.36
Re-col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	3,238	23.73
รวมทั้งหมด											13,646	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลโปนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลโพนยาง

- 1) ดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) น้ำใต้ดินเค็ม
- 3) โรคระบาดต่อพืชและแมลง
- 4) แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค
- 5) ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกรในเขตตำบลโพนยาง มีความต้องการ ดังนี้

- 1) แก้ปัญหาดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) แก้ปัญหาน้ำใต้ดินเค็ม
- 3) แก้ไขปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช
- 4) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร โดยการขุดลอกคลอง ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล
- 5) แก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตร

จากความต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตำบลโพนยาง ต่าง ๆ พบว่า

1. จากกรณีดินมีความเป็นกรด-ด่าง ดินเค็ม มีปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูก พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้ กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ ในการแก้ไขปัญหาดิน ปรับสภาพดินเป็นกรด-ด่าง สถานีพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด ได้แจกจ่ายปูนโดโลไมท์ไปยังเกษตรกรที่ต้องการรับบริการและที่มีปัญหาในการเพาะปลูก พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบดินเพื่อการเกษตร (E-Service) ให้แก่เกษตรกรที่มีความสนใจ และส่งเสริมการเพาะปลูกให้มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น

2. กรณีแก้ปัญหาน้ำใต้ดินเค็ม บางพื้นที่ของตำบลโพนยาง พบว่ามีความเค็มเล็กน้อย และมีน้ำกร่อย จากปัญหาข้างต้นไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ สถานีพัฒนาที่ดินได้จัดอบรมให้ความรู้วิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นโดยการนำน้ำขึ้นมาพักไว้บนบ่อพัก ค่อยนำไปใช้ในแปลงเกษตรต่อไป สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืช ถั่วพราง เพื่อปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ที่มีปัญหาต่อการเกษตรต่อไป

3. กรณีโรคและแมลงศัตรูพืช กรมพัฒนาที่ดินได้มีการอบรมให้ความรู้และสาธิตการผลิตน้ำหมักจากสารเร่ง พด.3 พด.7 ประโยชน์สารเร่ง พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่เป็นศัตรูกับเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคพืชในดินโดยมีความสามารถในการป้องกัน หรือยับยั้งการเจริญของเชื้อที่ทำให้เกิดโรครากหรือโคนเน่า และเปลี่ยนสภาพธาตุอาหารพืชให้อยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์ ประกอบด้วยเชื้อไตรโคเดอร์มา และบาซิลลัส ประโยชน์สารเร่ง พด.7 เป็นกลุ่มเชื้อจุลินทรีย์มีคุณสมบัติในการเพิ่มประสิทธิภาพการหมักและย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชสมุนไพรใน สภาพที่ไม่มีออกซิเจนเพื่อผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยต่าง ๆ หนอนเจาะผลและลำต้น หนอนกระทู้ และหนอนกอ ซึ่งการอบรมดังกล่าวช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ และลดการใช้ยาฆ่าแมลงที่จะส่งผลกระทบต่อผลผลิต

4. กรณีแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการขุดบ่อน้ำโครงการบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมากรมพัฒนาที่ดินดำเนินการแล้วเสร็จ ปี 2549-2567 เป็นจำนวน 71 บ่อ พร้อมทั้งสนับสนุนโครงการบริหารจัดการน้ำได้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร สำหรับการขุดเจาะบ่อบาดาล สถานีพัฒนาที่ดิน ศรีสะเกษ ได้ประสานเรื่องไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาลจังหวัดศรีสะเกษ และการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดทำระบบส่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทองมีแผนการดำเนินการร่วมกับชลประทาน

5. การแก้ไขปัญหาผลผลิตของสินค้า ต้นทุนสินค้าการเกษตรมีราคาสูง กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามามีส่วนร่วมกับเกษตรกรใน ตำบลโพธิ์ทอง นำโครงการเกษตรอินทรีย์ และการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS (ข้าว) ออกใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพิ่มมูลค่าทางสินค้าและประกันคุณภาพผลผลิต พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้การใช้สารเร่ง พด.1 พด.2 ประโยชน์สารเร่ง พด.1 เป็นจุลินทรีย์ที่ช่วยการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เพื่อใช้ผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่ง พด.2 เป็นจุลินทรีย์ที่มีความสามารถย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชและสัตว์ที่สดหรืออบน้ำ สามารถนำไปใช้ในรูปแบบปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เหมาะสำหรับพืชผักและไม้ผล การใช้สารเร่ง พด.1 พด.2 ช่วยลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี และสินค้าเกษตรมีความปลอดภัยจากสารเคมีมากยิ่งขึ้น

ผลจากการจัดทำกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) ดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 1.2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.3) โรคพืชและแมลง
- 1.4) ขาดแคลนน้ำ
- 1.5) ราคาสินค้าตกต่ำ ต้นทุนสินค้าสูง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) การทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 2.3) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.4) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.5) การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร
- 2.6) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

3) สภาวะ (State) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน
- 3.2) การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) โรคและแมลงต่อพืชผลการเกษตร
- 3.4) รายได้ลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้น

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง
- 4.2) แหล่งน้ำตื้นเขิน
- 4.3) ปัญหาคุณภาพชีวิต
- 4.4) ปัญหาสุขภาพ
- 4.5) ปัญหาหนี้สิน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบันและอนาคตดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

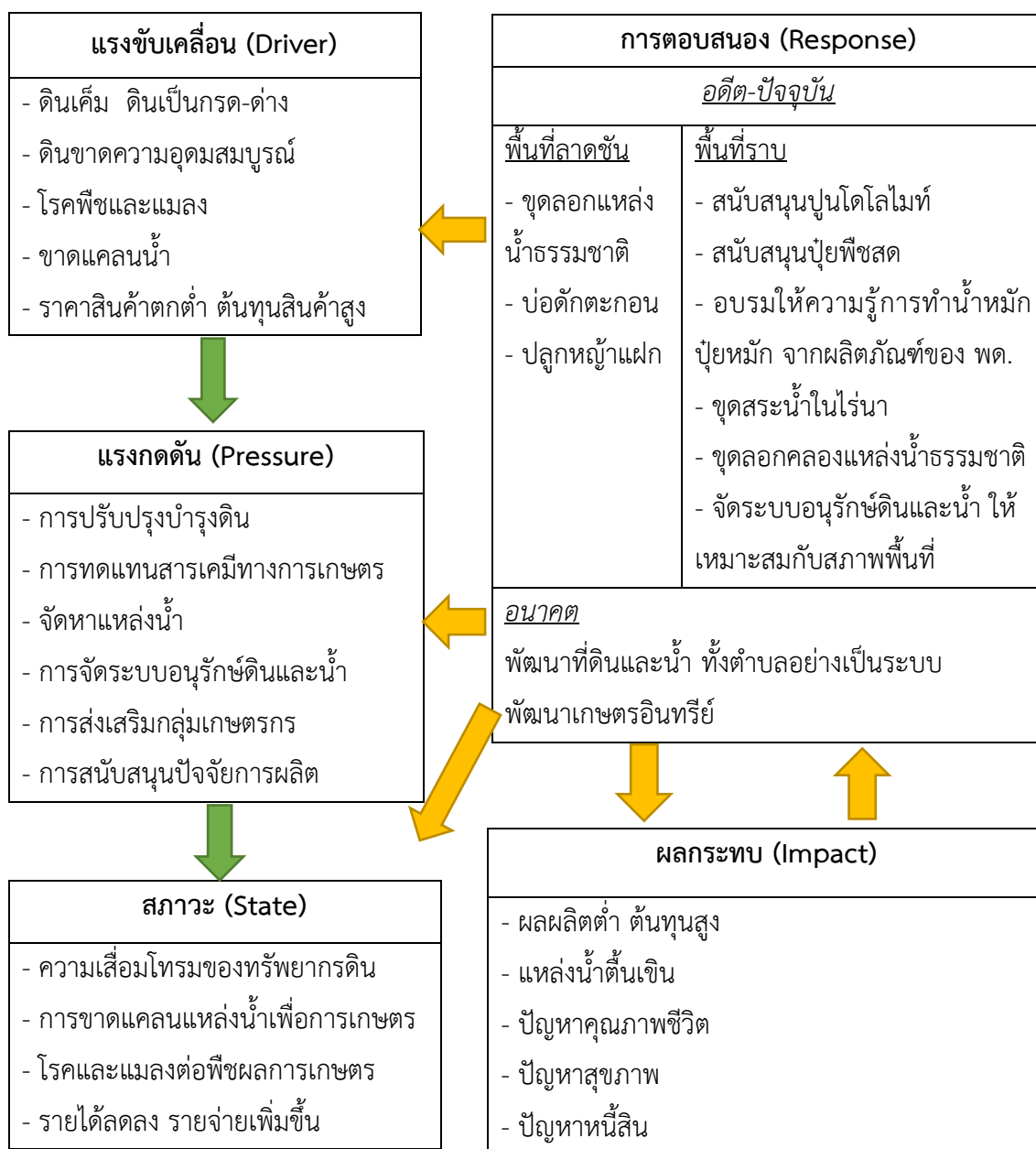
- 5.1) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.2) บ่อตักตะกอน
- 5.3) ปลุกหญ้าแฝก

พื้นที่ราบ

- 5.4) สนับสนุนปูนโดโลไมท์
- 5.5) เก็บตัวอย่างดินไปนำทดสอบ
- 5.6) สนับสนุนปุ๋ยพืชสด
- 5.7) อบรมให้ความรู้การทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมัก จากผลิตภัณฑ์ของ พด.
- 5.8) ขุดสระน้ำในไร่นา
- 5.9) ขุดลอกคลองแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.10) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

อนาคต

- พัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบลอย่างเป็นระบบ - พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังในรูปที่ 4.1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยระบบ DPSIR ของตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวอุบล 2 ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และข้าวเหนียว กข 6

2) เกษตรผสมผสาน เกษตรกรจะทำเกษตรผสมผสานมีการขุดบ่อน้ำ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้เกือบตลอดปี

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลัง ช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน

2) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ ถั่วเขียว พริก

3) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

4) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ไม้ และยางนา

เดือน ชนิดพืช	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
1.ข้าว												
2.เกษตร ผสมผสาน												
บริเวณพื้นที่ดอน												
1.มัน สำปะหลัง												
2.พืชไร่												
3.ไม้ผล												
4.ไม้ยืนต้น												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว หอมแดง กระเทียม

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	หอมแดง	กระเทียม
Chp-slA/Ka-siclA	S3o	S2ons	S2ns
Nbn-col-slA	S2s	N	N
Ndg-slB	S2ewos	S2eos	S2xs
Re-col-Re-pic,col-slA	S2ns	N	N
Re-col-slA	S2ns	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 -2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาที่ดินระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการ

ใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมายซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 12,366 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 90.62 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 6,554 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 48.03 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 721 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางนา สะแบง ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 152 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 3,840 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 28.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 411 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ยางนา ประดู่

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 629 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.61 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่ว

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ กระจับปี่ พืชผัก

(3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่ปลูก ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ หญ้าลูซี่

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.68 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 896 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่างๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

- เขตใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 288 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 188 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 100 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

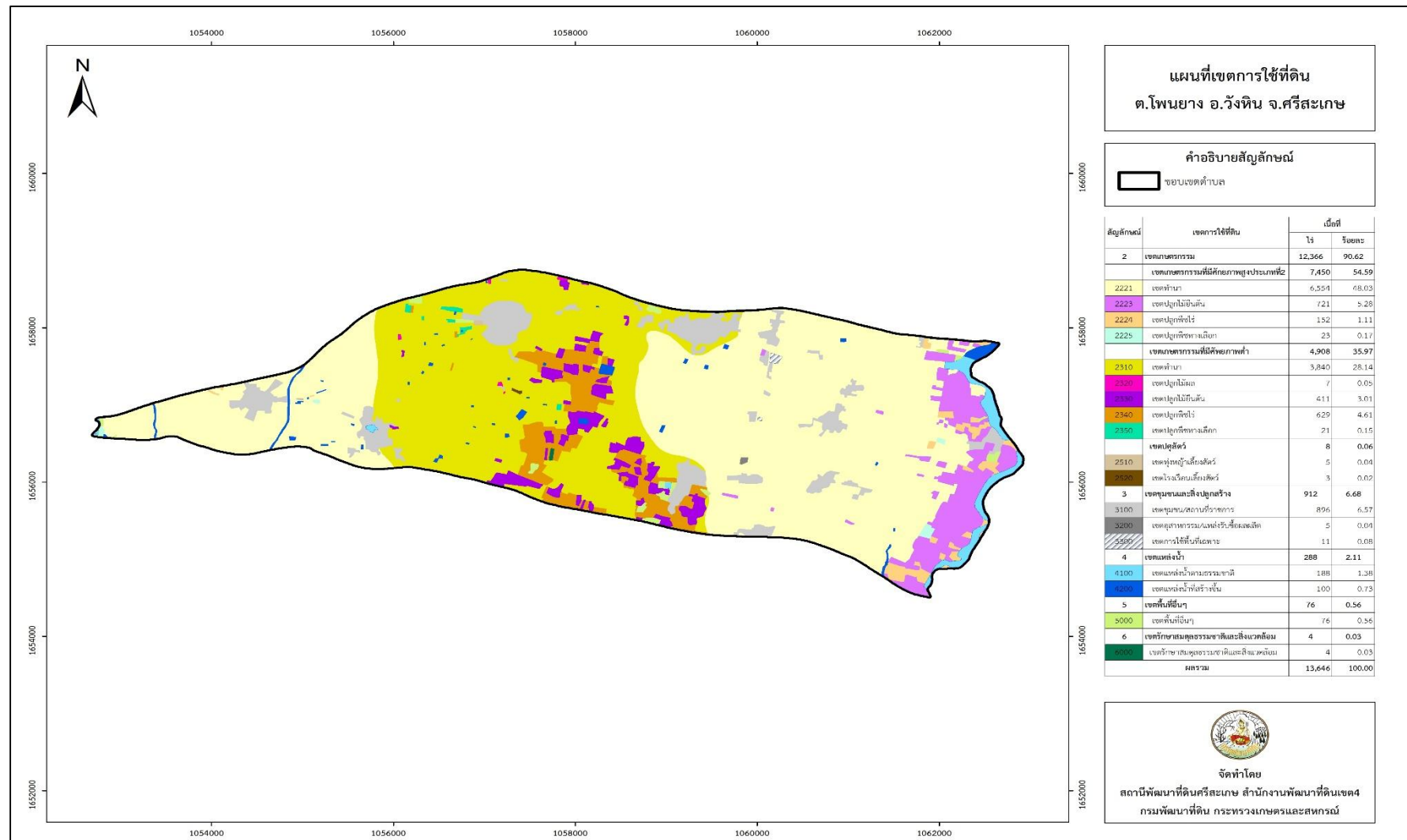
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโปนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
2	เขตเกษตรกรรม	12,366	90.62
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง(ประเภทที่ 2)	7,450	54.59
2221	เขตทำนา	6,554	48.03
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	721	5.28
2224	เขตปลูกพืชไร่	152	1.11
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	23	0.17
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	4,908	35.97
2310	เขตทำนา	3,840	28.14
2320	เขตปลูกไม้ผล	7	0.05
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	411	3.01
2340	เขตปลูกพืชไร่	629	4.61
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	21	0.15
	เขตปศุสัตว์	8	0.06
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	5	0.04
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	3	0.02
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	912	6.68
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	896	6.57
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	5	0.04
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	11	0.08
4	เขตแหล่งน้ำ	288	2.11
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	188	1.38
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	100	0.73
5	เขตพื้นที่อื่นๆ	76	0.56
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	76	0.56
6	เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	0.03
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	0.03
	รวมทั้งหมด	13,646	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ และงบประมาณ ที่จะดำเนินการ ปีงบประมาณ 2568-2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพนยาง เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโพนยาง เพื่อมีมติให้ความเห็นชอบร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา เสนอโครงการ เป้าหมายและงบประมาณ รายงานต่อไปยังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ และพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินกรด-ด่าง ด้วยปูนโดโลไมท์
- (4) การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ
- (5) จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบ

อนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

2) เขตปศุสัตว์

พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

3) เขตประมง

ส่งเสริมและพัฒนาพื้นเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตำบลโพนยาง เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ แปลงเกษตรไม่มีทางสาธารณประโยชน์ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลโพนยาง ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม 2) ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร 3) ปัญหาโรคพืชและศัตรูพืช ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ในกรณีดินเสื่อมโทรม

จากปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ตำบลโพนยาง เกิดจากปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์จากการวิเคราะห์ระดับการชะล้างพังทลายของดินของตำบลโพนยาง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 13,646 ไร่ พบว่า

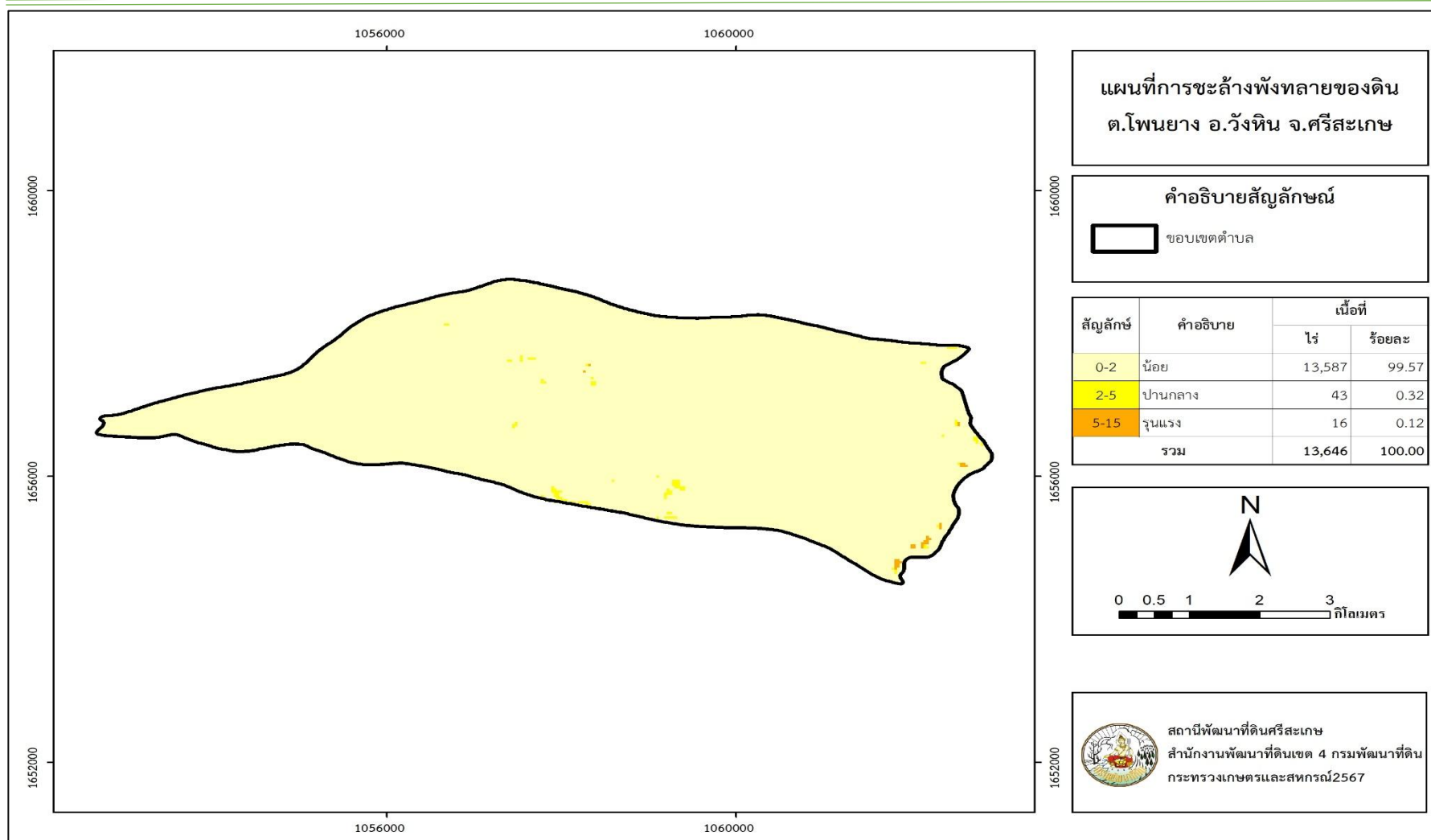

การชะล้างพังทลายของดิน 5-15 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 16 ไร่ ร้อยละ 0.12 การชะล้างพังทลายของดิน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 43 ไร่ ร้อยละ 0.32 เปอร์เซ็นต์ การชะล้างพังทลายของดิน 0-2 มีเนื้อที่ 13,587 ไร่ ร้อยละ 99.57 เปอร์เซ็นต์ (ดังรูปที่ 7-1)

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง ขาดความรู้การจัดการดิน การเข้าใจถึงการปรับปรุงบำรุงดินให้ถูกวิธี เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินไป ทำให้โครงสร้างของดินขาดความอุดมสมบูรณ์

สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น การทับถมของตะกอนดินแหล่งน้ำจืดขึ้น รวมทั้งเกิดภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนทิ้งช่วง ฝนตกน้อย เกิดความแห้งแล้ง และทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และในบางพื้นที่มีปัญหาการขุดเจาะบาดาลเจอน้ำเค็ม ซึ่งบางช่วงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ตำบลโพนยางจึงมีข้อเสนอ คือ “การจัดหาน้ำ” เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองระบายน้ำ (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (3) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (4) เพิ่มแหล่งน้ำด้วยระบบสูบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์ (5) บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (6) ระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลโพนยางได้โดยสิ้นเชิง การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสามารถสร้างเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำได้โดยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนผลผลิตได้”

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.เขตทำนา เนื้อที่ 10,394 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,585,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	35,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	975,000
	1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	150,000
	1.7 โครงการสาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมัก	-
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,760,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	460,000
	2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	300,000
	2.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม	500,000
	2.4 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ Zoning by Agri-map	500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,000,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
2.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 781 ไร่ 3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,132 ไร่ 4.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 7 ไร่ 5.เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 36 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,585,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	35,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	975,000
	1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	150,000
	1.7 โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก	-
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,540,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,040,000
6.เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 8 ไร่	2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,200,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,200,000
	1. การบริหารจัดการน้ำ	400,000
	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาดไม่ต่ำกว่า 1,260 ลูกบาศก์เมตร	400,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	5,387,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	3,300,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	2,200,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	10,887,500

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1.เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 12,366 ไร่ 1.1 เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 8 ไร่ 1.2 เขตทำนา เนื้อที่ 10,394 ไร่ 1.3 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 781 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,132 ไร่ 1.5 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 7 ไร่ 1.6 เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 36 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/องค์การบริหารส่วนตำบลโพนยาง) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร เครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 3) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกและเกษตรผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 4) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 5) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 6) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 7) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 8) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 9) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมการข้าว, กรมส่งเสริมการเกษตร) 10) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (กรมพัฒนาที่ดิน, สำนักงานเกษตรจังหวัด) 11) โครงการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)
1.7 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 8 ไร่	1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา แผน 5 ปี (พ.ศ.2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
	1.การปรับปรุงบำรุงดิน		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิต และการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่	1.2 การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืช ปุ๋ยสด	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	35,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่, ไม้ผล	1.3 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สาร อินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	3	2	2	2	2	11	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม้ผล	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ย อินทรีย์	กลุ่ม	-	-	1	1	1	3	-	-	325,000	325,000	325,000	975,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม้ผล	1.5 การรณรงค์เฝ้ากลบ ตอซัง	ไร่	100	100	100	100	100	500	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
เขตทำนา	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุง ดินกรด	ไร่	40	40	40	40	40	200	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม้ผล	1.7 โครงการสาธิตการทำ การใช้ปุ๋ยหมัก	ตัน	30	30	30	30	30	150	-	-	-	-	-	-	พด.

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
เขตเกษตรกรรม	1.การบริหารจัดการ น้ำ		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	2.1 การก่อสร้าง แหล่งน้ำในไร่นานอก เขตชลประทาน	บ่อ	3	2	5	5	5	20	60,000	40,000	100,000	100,000	100,000	400,000	พด.
	2.2 โครงการบริหาร จัดการดินและน้ำทั้ง บนดินและใต้ดินใน พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	บ่อ	-	-	20	-	-	20	-	-	500,000	-	-	500,000	พด.
เขตทำนา	2.งานจัดระบบอนุ รักษาดินและน้ำ														
	2.1 จัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาพื้นที่ดิน เค็ม	ไร่	200	-	-	-	-	200	500,000	-	-	-	-	500,000	พด.
	2.2 จัดระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ Zoning by agri-map	ไร่	-	200	-	-	-	200	-	500,000	-	-	-	500,000	พด.
เขตเกษตรกรรม, เขตแหล่งน้ำ	3. การฟื้นฟูและ ป้องกันการชะล้าง พังทลายของดิน														
	3.1 การปลูกหญ้า แฝกเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2566**. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2567 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ดันศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพนยาง. 2567. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <http://www.khaotor.go.th/vision.html>, 1 พฤษภาคม 2567.

คณะผู้จัดทำ

นายสาคร เหมือนตา	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ
นายพงษ์ศักดิ์ สิวันคำ	เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
นางบุษราภรณ์ พลสวัสดิ์	นักวิชาการเกษตร
นางสาวศศิธร สดไธสง	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 3300

โทร 045-814642 E-mail ssk01@ldd.go.th